

RÖPORTAJ:

HAC DAİRESİ BAŞKANI M.ZEKİ ARSLAN İLE RÖPORTAJ

İlhami AYRANCI

Sayın Hocam, sık sık duyduğumuz hac kotası nedir? Türkiye'ye uygulanan bu kota, diğer İslâm Ülkelerine de uygulanıyor mu?

21-25 Mart 1988 tarihlerinde, Ürdün'ün başkenti Amman'da toplanan 17. İslâm Ülkeleri Dışişleri Bakanları Toplantısında, Suudi Arabistan'ın isteği üzerine, Haremeyn'deki altyapı ve genişletme çalışmalarının tamamlanmasına kadar, hac maksadı ile Suudi Arabistan'a gelecek olanlara, 1988 yılı hac mevsiminden geçerli olmak üzere, ülke nüfuslarının binde biri oranında sınırlama getirilmesi kararlaştırılmıştır.

Bu kararın alınması sırasında, toplantıya katılan Dışişleri Bakanımızın Türkiye'nin bu karara uyma konusunda sıkıntıya düşeceğini, toplantı sırasında Suudi Arabistan heyetine bildirmiştir.

Suudi Arabistan'ın bu karar çerçevesinde, İslam ülkeleri hacılarına uyguladığı sozkonusu sınırlamaya hac kotası denilmektedir. Anılan karar uyarınca hac kotası, bütün İslam ülkelerine uygulanmaktadır.

1988 ve 1989 yıllarında bu konuda Başkanlığımızca gerekli tedbir alınmakla birlikte, ülkemize kota uygulaması yapılmamış ve müracaat eden bütün vatandaşlarımızın hac konusundaki talepleri karşılanmıştır.

Ancak, kota kararının son yıllarda sıkı bir şekilde uygulanması sebebiyle, hacca gitmek üzere başvuran vatandaşlarımızdan bir kısmının talepleri karşılanama-maktadır. Bu da ciddi sıkıntılara sebep olmaktadır.

Hac kotası bütün İslâm ülkelerine uygulanmakla birlikte, bundan en fazla nüfusu çok olan Türkiye, İran ve Malezya gibi ülkeler etkilenmektedir. Diğer ülkeler ise kota seviyesinde bile hacı götüremedikleri için bunların bir problemi yoktur.

Bazı basın ve yayın organlarında, "efendim kota sadece Türkiye'ye uygulanmaktadır. İran ise istediği kadar hacı götürüyor" gibi haber ve yorumlar yayınlanmaktadır. 1987 yılında Mekke'de meydana gelen olayda 450 civarında İranlı'nın hayatını kaybetmesi sebebiyle İran, 1991 yılına kadar hacı boykot etmişti. Bu sebeple, Suudi Arabistan tarafından bir kaç yıldır anılan ülkeye hac kotası dışında ilave hacı kontenjanı verildiği sanılmaktadır. Nitekim 1991-1992 yıllarında ülkemize de 30 bin ilave hacı kontenjanı verilmişti.

Türkiye'ye tanınan kontenjanın azlığı sebebiyle, ülkemizde ciddi sıkıntılar yaşanıyor. Kotanın tamamen kaldırılması veya kontenjanın artırılması yönünde çalışmalarınız var mı?

İslâm Ülkeleri Dışişleri Bakanlarınca alınan kota kararının, Suudi Arabistan'ca sıkı bir şekilde uygulanması ve ülkemizde de hacca gitme talebinin verilen kontenjandan fazla olması

sebebiyle, ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Özellikle geçen hac mevsiminde Başkanlığımızın bu konularda defalarca kamuoyu vasıtasıyla uyarıları olmasına rağmen, bir çok vatandaşımız yetkisiz kişi ve kuruluşların bu konudaki faaliyetlerine maalesef cevap vermişler ve sonuçta hacca gi-demeyerek maddî ve manevî açıdan mağdur duruma düşmüşlerdir.

17 Kasım 1993 tarihinde Diyanet İşleri Başkanı Sayın Mehmet Nuri YILMAZ'ın başkanlığındaki Türk heyeti ile Suudi Arabistan Hac Bakanı Sayın Mahmut Muhammed SEFER'in başkanlığındaki Suudi heyeti arasında, Cidde'de yapılan toplantıda, 1994 yılı hac düzenlemeleri ile ilgili bütün konular görüşülerek karara bağlanmıştır.

Sözkonusu toplantıda ülkemize verilen hacı kontenjanının yükseltilmesinde ısrar edilmişse de, Suudi Arabistan yetkilileri tarafından kotanın bir kaç yıl daha devam edeceği ifade edilmiştir. Gerekçe olarak da; Haremeyn'deki inşaatların büyük bir kısmının bittiği, ancak henüz tamamlanmadığı, ayrıca hacca gelen milyonlarca Müslümanın aynı zamanda ve aynı yerde bulunma mecburiyeti olan Arafat,

Müzdelife ve Mina'nın bugünkü şartlarda mekan olarak ihtiyaca cevap veremediği, dolayısıyla bu yerlerde de bir takım düzenlemelerin yapılmaya başlandığı bildirilmiştir.

Başkanlığımızca bu gerekçeler makul karşılanmakla birlikte, ülkemizdeki bu sıkıntılar öne sürülerek, bu yıl için tanınan 60 bin kişilik hacı kontenjanının artırılması istenmiş ve bu husustaki Sayın Başbakanımızın mektubu Diyanet İşleri Başkanımız Mehmet Nuri YILMAZ tarafından Suudi Arabistan Kralına iletilmiştir. Bu husus Başkanlığımızca her yıl olduğu gibi bu yıl da ısrarla takip edilmektedir.

Başkanlığımız organizasyonu ile hacca gidecek hacı adaylarının bilgilendirilmesi için ne gibi çalışmalar yapılmaktadır?

Efendim, hac ibadetinde yapılacak ufak bir hata veya yanlış, kişiyi büyük mağduriyetlere düşürebilir. Yapılan hata veya yanlışların bir kısmının telafisi anında mümkün ise de, bir kısmının telafisi çok zor ve sıkıntılı olmaktadır.

Bu sebeple; Başkanlığımız vatandaşlarımızın sıhhatli hac yapmalarını sağlamak amacıyla, hacı adaylarının eğitimine büyük önem vermektedir.

Bu itibarla; gerek Başkanlığımız ve gerekse Başkanlığımızın denetim ve gözetimi altında hac seyahati düzenleyecek olan (A) Grubu Seyahat acentalan organizesi ile hacca gidecek vatandaşlarımızı hacca ilgili her konuda aydınlatmak maksadıyla, il ve ilçe merkezlerinde önceden ilan edilen belli programlar çerçevesinde mahalli şartlar da dikkate alınarak, Şubat, Mart ve Nisan aylarında, ayda en az iki defa 4'er saatten az olmayacak şekilde, il müftüsü, ilçe müftüsü, vaiz, Kur'an kursu müdürü ve murakıp seviyesinde hac tecrübesi olan görevlilerimizce eğitilmekte, ayrıca ülkemiz ve devletimizin onuruna yaraşır bir şekilde hareket etmeleri hususunda da aydınlatılmaktadırlar.

Diğer taraftan hac menasiki, Medine ziyareti, yolculuğa çıkmadan önce alınması gerekli tedbirler, hareket edecekleri kabile, uçağa binecekleri havalimanı, sağlık konusunda dikkat edilmesi gerekli hususlar, seyahat boyunca dikkat edilecek diğer hususlar, kaybol-dukkan

takdirde başvuracakları yerler, beşerî ilişkiler? Arafat, Müz-delife ve Mina hareketi konularında da bilgilendirilmektedirler.

Hacca gidecek vatandaşlarımızın Mekke ve Medine’de konaklama, sağlık ve dînî ibadetlerini en güzel şekilde yapabilmeleri için yaptığınız çalışmalar hakkında da bilgi verebilir misiniz?

Başkanlığımız organizasyonu ile hacca gidecek vatandaşlarımızın Mekke ve Medine’de ikamet edecekleri evlerin tamamı kiralanmıştır. Bu yıl daha önceki yıllardan farklı olarak, kiralanmış evler terk edilip, modern ve blok evler tercih edilmiştir. Hacılarımızın Mekke ve Medine’de kalacakları evlerin yerleşim alanları kafile düzenlerine göre yapılmaktadır. Kafileler yola çıkmadan önce, kafile başkanlarına verilecektir.

Vatandaşlarımız, kalacakları evlere bilgisayarla yerleştirilmektedirler. Yani hacı adaylarının daha Mekke ve Medine’ye varmadan, hangi semtte ve hangi evde kalacakları belli olacaktır.

Hacılarımız, Arafe günü Arafat’ta, Kurban Bayramının birinci, ikinci ve üçüncü günleri ise Mina’da çadırlarda kalacaklardır. Çadırların zamanında kurulması için, Suudi Müessesesi yetkilileri ile önceden görüşmeler yapılarak, Mekke’deki yerleşme planına göre çadırlar kurduculacaktır. Buralarda ayrıca yeterli miktarda su tankları, termos ve soğuk su da bulundurulacaktır.

Barınmaya hazır hale getirilen çadırlar, Arafat’a çıkılmadan bir gün önce, kafile başkanları ve din görevlilerine gösterilecek ve kendilerine hacılarının yerleşecekleri çadırları tanıma fırsatı verilecektir.

Suudi Arabistan’da oldukça sıcak bir iklim hüküm sürmektedir. Ülkemizin ılıman iklimine alışık olan vatandaşlarımız, sıcak iklime alışmakta çok zorlanmaktadır. Bu sebeple, sağlık açısından da bir takım problemlerle karşılaşmaktadırlar. Mesela, güneş çarpması vs. gibi. Bu problemleri gidermek amacıyla, her yıl olduğu gibi, bu yıl da Başkanlığımızca Hac Sağlık Ekibi götürölmektedir. Bu ekipte, 402 sağlık personeli görev yapacaktır.

Sağlık ekibince, Mekke’de kadın-erkek polikliniği, kadın-erkek servisleri, soğutma odaları, röntgen, ameliyathane, laboratuvar ve eczanesi ile tam teşekküllü 120 yataklı bir hastane ile, hacılarımızın yoğun olduğu bölgelerde ihtiyaca göre açılacak sağlık ocaklarında, Medine’de ise yine tam teşekküllü 50 yataklı bir hastane ile hacılarımızın yoğun bulunduğu bölgelerde açılacak sağlık ocaklarında sağlık hizmeti sunulacaktır.

Mekke ve Medine’deki hastanelerimizde, yataklı tedavi ve poliklinik hizmetleri yanında, her türlü tıbbî tahlil, röntgen ve küçük çaplı cerrahî müdahaleler de yapılacaktır.

Vatandaşlarımız, Arafat ve Mina’da da sağlık yönünden büyük problemlerle karşılaşmaktadırlar. Bu problemlerin izale edilmesi için, Arafat ve Mina’da çadırdan yapılmış, klimalı birer sahra hastanesi ile Suudi Sağlık Bakanlığı’na yeterli miktarda tahsis edilen Sağlık Ocaklarında, hacılarımıza sağlık hizmetleri sunulacaktır.

Sağlık ekibimizin emrinde 15 adet ambulans da 24 saat görev yapacaktır.

Ayrıca, bu yıl Mekke ve Medine’de geçici sağlık ekipleri oluşturularak, vatandaşlarımız evlerinde ziyaret edilecek ve gerektiğinde sağlık kontrolünden geçirileceklerdir.

Hacılarımız ibadetlerini kabile başkanı ve din görevlileri rehberliğinde ifa edeceklerdir. Ayrıca fetva ve irşad ekiplerimiz, vatandaşlarımıza, iskan edildikleri bölge mescitlerinde, evlerinde ve Mekke'de Harem'i Şerifte Altın Oluk'un karşısında sorulu cevaplı eğitici irşad hizmetlerinde bulunacaklardır.

Hac organizasyonuna katılan vatandaşlarımızdan alınan ücret karşılığında hangi hizmetler sunulacaktır?

Başkanlığımız hac organizasyonuna katılan vatandaşlarımıza, ülkemizin ve Devletimizin onuruna yaraşır biçimde en iyi hizmetin verilebilmesi için bütün imkanlar seferber edilecektir. Hac ücretleri de, Hac İşleri Yüksek Kurulu'nca buna göre tesbit edilerek, adaylardan tahsil edilmiştir.

Alınan bu ücret karşılığında, bu yıl hacca gidecek vatandaşlarımızın, evlerinden çıkıp tekrar evlerine dönünceye kadar, şahsi harcama-lan ile kurban paralan hariç, bütün masrafları karşılanacaktır.

Bunlar, uçak ücreti, Mekke ve Medine'de ev, toprakbastı (Deliller Birliğine ödenen), Suudi Arabistan dahili taşımacılığı, Mekke-Arafat-Müzdelife-Mina arası nakil, dinî rehberlik, sağlık hizmetleri, servis hizmetleri, ziyaret yerleri için otobüs ücreti, Türkiye'ye dönüş sırasında ikamet yerinden havalimanına kadar eşyaları için tutulacak kamyon ücreti, pasaport, hac malzemeleri (elbiselik kumaş, çanta, yatak, zenzem bidonu, künye, pasaport çantası, kimlik kart ve hac rehberi), vatandaşlarımızın il ve ilçesinden havalimanlarına gi-diş-dönüş otobüs ücreti ve diğer müteferrik harcamalarıdır.

Efendim, Mekke ve Medine'ye yeni gelmiş hacı adayımızın gruplarından ayrılarak kayboldukları görülmektedir. Kaybolan bir hacı adayımız nereye başvuracak ve bu konuda sizce ne gibi tedbir alınacaktır?

Hacı adaylarımız Mekke ve Medine'ye ulaştıkları ilk günlerde kalacağı evini ve çevresini tanıyamadan Mukaddes Beldeye ulaşmanın ilk heyecanı ile dinî vecibelerini yerine getirmek üzere, hemen Harem'e gitmektedirler. O muhteşem manzara ve kalabalık karşısında aşın sığağın da tesiri ile, kafilesinden ve grubundan koparak, kaldıkları bölge ve evlerini bulmakta zorluk çekmekte ve kaybolmaktadırlar.

Vatandaşlarımızı sıkıntılı bu durumdan kurtarmak ve her zaman olduğu gibi hizmetlerinde bulunmak maksadıyla, Mekke ve Medine'de kayıp ekipleri oluşturulacaktan Mekke'de, Haremin içerisinde, Altın Oluk'un karşısında, Haremin dışında, bayrağımızın asılı bulunduğu ve her taraftan görülebilecek merkezi bir noktada 24 saat hizmet veren kayıp bürosu ve hacılarımızın yoğun bulunduğu bir yerde de açılacak kayıp merkezinde çalışacaklardır.

Semtini ve evini kaybeden hacılarımız bu bürolara başvuracaklardır. Burada çalışan görevlilerimiz tarafından servis araçları ile en kısa zamanda evlerine ulaştırılacaklardır.

Ayrıca hacılarımızın evlerini bulmalarında kolaylık sağlamak düşüncesiyle, oturdukları Bölge İrtibat Büroları'nın adres ve telefonlarını havi kartlar dağıtılacaktır. Kaybolan hacımız rastladığı herhangi bir görevliye bu kartı gösterdiği takdirde, kendisine yardımcı olunacaktır.

Kaybolduđu halde kısa sürede kendisinden haber alınamayıp kayıp merkezine bildirilen hacılarımız, kayıp ekiplerimizce olması muhtemel hastane, hapishane ve karakol gibi yerlerde araştırma yapmak suretiyle bulunmaya çalışılacaktır.

Arafat ve Mina'da kalma süresinin kısa, kaybolma olayının da fazla olacağı dikkate alınarak, buralarda da gerekli tedbirler alınmak suretiyle kaybolma olayı önlenmeye çalışılacaktır.

Medine'nin coğrafi durumu ve hacılarımızın genelde Harem'in etrafında iskan edilmeleri sebebiyle, kayıp olayı Mekke'deki kadar fazla olmamakla birlikte burada da kayıp ekibi oluşturularak kaybolan hacılarımıza gerekli yardımda bulunulacaktır.

Hacılarımızın evlerden Harem'e gidiş-dönüşlerinin sağlanması amacıyla sunulacak olan servis hizmetleri hakkında bilgi verebilir misiniz?

Son yıllarda Mekke'de Harem'in etrafını genişletmek ve şehir merkezinde yeni bazı düzenlemelerde bulunmak maksadıyla, Harem'e yakın binalar yıkılmış ve Harem'e takriben 2 km. uzaktaki bölgelere hacıların iskanı için daha modern ve elverişli blok evler inşa edilmiştir.

Hac hizmetlerinin daha iyi yapılabilmesi amacıyla, bu yıl hacılarımızın kalacakları evler iki bölgede toplanmıştır.

Evlerin Harem'e olan uzaklık-ı dikkate alınarak, bu yıl da hacılarımızın evlerinden Harem'e, Harem'den evlerine gidiş-gelişlerini sağlamak maksadıyla, yeterli miktarda belediye otobüsü kiralanacaktır. Her otobüste bir görevli bulunacak ve bu görevliler hacılarımıza aynı zamanda rehberlik de yapacaklardır.

Bu yıl hac seyahatleri nasıl yapılacak ve hacı adaylarının seyahatleri hangi havaalanlarından ve ne zaman gerçekleştirilecektir?

Hac Komisyonu, bu yıl da hac seyahatlerinin sadece havayolu ile yapılmasını kararlaştırmıştır. Karayolundan kesinlikle çıkış izni verilmeyecektir.

Hacı adaylarımızın Suudi Arabistan'a seyahatleri Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Antalya, Gaziantep, Diyarbakır, Erzurum, Sivas ve Trabzon Havalimanlarından takriben 20 Nisan - 14 Mayıs 1994 tarihleri arasında yapılacaktır.

Ülkemizdeki hac organizasyonları ile ilgili olarak, kısa bir değerlendirme yapabilir misiniz?

Ülkemizdeki hac düzenlemeleri hükümet kararname ile yapılmaktadır. Başkanlığımız da söz-konusu kararname ile, kendisine verilen yetkiyle hac organizasyonuna katılan vatandaşlarımıza hizmet vermek için gerekli gayreti göstermektedir.

Burada şu hususu da belirtmek istiyorum ki, hac turistik bir olay değildir. Turizm olayı da hiç değildir. Hac, İslam'ın beş temel esasından biri olan ve gerekli şartlara sahip Müslümanların ömürlerinde bir defa yapmakla mükellef oldukları bir görevin yapılmasına yönelik bir düzenlemedir.

Turizm İşletmeciliği, ülkeye döviz kazandıran bir olaydır. Oysa ki, hac organizasyonları ile ülkeden döviz çıkmaktadır. Gelişmekte olan ülkemizin durumu da dikkate alınarak, binlerce

Türk vatandaşını ilgilendiren bu olayın, mutlaka devletin tanzim edeceği usullerle tek elden yürütülmesi gerekir.

Ülkemizde, din konusunda vatandaşlarımızı aydınlatma görevi Anayasal bir kuruluş olan Diyanet İşleri Başkanlığı'na verilmişse, elbette ki Başkanlığımız dinî bir görev olan hac ibadetinin yapılışında da vatandaşlarımıza yardımcı olacaktır.

Başkanlığımızca düzenlenen hac organizasyonlarından vatandaşlarımızın tamamı memnundur.

Bu yıl Başkanlığımıza ayrılan 39.000 kişilik hacı kontenjanı kayıtlarının bir gün içinde dolması da bunu göstermektedir. Başkanlığımız da, gösterilen bu teveccüh sebebiyle, hac seyahatine katılacak vatandaşlarımıza geçmiş yıllarda olduğu gibi, bu yıl da en iyi hizmeti vermek için gerekli gayreti gösterecektir.

Bu yıl hac organizasyonunda görevlendirdiğiniz din görevlilerini hangi esaslara göre seçtiniz?

Hac organizasyonları içerisinde, devamlı hacı ile birlikte bulunan ve her konuda onlara rehberlik yapan din görevlisinin rolü çok büyüktür.

Başkanlığımız hac organizasyonu düzenlemeye başladığı 1979 yılından itibaren, görevlilerin seçiminde çeşitli yollar denenerek, hacca gitmek üzere başvuran vatandaşlarımıza en iyi hizmeti sunabilecek görevlilerin seçilmesinde gayret gösterilmiştir.

Bu yıldan itibaren hac organizasyonlarında görevlendirilecek din görevlilerinin seçimi yeni esaslara bağlanmış ve bu esaslar bir talimat olarak il müftülüklerine gönderilmiştir.

Söz konusu talimat esasları çerçevesinde, son üç yılda Başkanlığımız hac organizasyonlarında görevlendirilen din görevlilerinin ortalaması alınarak, illere görevli kontenjanı olarak verilmiştir.

İllere verilen bu kontenjanlar, ilçelerden gidecek hacı sayılarına göre, merkez ve ilçelere dağıtılmıştır. Müftülükler de bu sayının dört katı görevliyi hizmet, basan sağlık ve Suudi Arabistan iklim şartlarına uyum sağlayabilme gibi özelliklerini de dikkate alarak, il müftülüklerine bildirmişlerdir.

Görevliler, il müftüsünün başkanlığında kura ile belirlenen 5 ilçe müftüsünden oluşan bir komisyon marifetince, mülakata tabi tutulmuşlardır. Mülakatta başarılı olanlar arasında, illere verilen görevli kontenjanının %75 fazlası tesbit edilerek, seminere tabi tutulmak üzere Başkanlığımıza bildirilmiştir.

Bu görevliler ile, 1990 yılı hac organizasyonunda görevlendirildiği halde, karayolu programının iptal edilmesi sebebiyle bu güne kadar görevli olarak hac ve umreye gidemeyen personel, Başkanlığımızca tespit edilen 7 bölgede eğitim merkezi, bölge yatılı ve yatılı Kur'an kurslarında, 06-25 Aralık

1993 tarihlerinde gruplar halinde, 3'er günlük seminere tabi tutulmuşlardır.

Seminer sonunda yapılan sözlü imtihanda başarılı olanların,

1994 yılı Başkanlığımız hac organizasyonunda din görevlisi olarak görevlendirilmeleri yapılmıştır.

(A) Grubu Seyahat Acentaları hac organizasyonlarına katılan vatandaşlarımıza rehberlik yapmak üzere görevlendirilen din görevlilerinin %50'si, halen Başkanlığımızda çalışan ve seminerde başarılı olanlar , %50'si ise Başkanlığımızdan emekli olup da il müftülüklerinde yapılan imtihanda başarılı olan ve ilgili acentalarca teklif edilenler arasından seçilerek görevlendirilmişlerdir.

Son olarak; geçen yıllarda olmayıp da bu sene ilk defa uygulanan bir çalışmanız var mı?

Geçen yılda farklı olarak bu yıl Başkanlığımızca 15 gün süreli ve özel imkanlı hac organizasyonu da düzenlenmiş-tir. Organizasyona katılan vatandaşlarımız Mekke'de Harem'e çok yakın 5 yıldızlı Riyad, Medine'de ise Sheraton Otellerinde kalacaklardır. Bu vatandaşlarımıza Mekke ve Medine'de kaldıkları sürece üç öğün yemek verilecektir.

Anılan organizasyona katılan vatandaşlarımızdan; iki kişilik odalarda kalmak isteyenlerden kişi başına 4.950 Dolar üç kişilik odalarda kalmak isteyenlerden kişi başına 4.050 Dolar, dört kişilik odalarda kalmak isteyenlerden ise kişi başına 3.600 Dolar ücret alınmıştır.

Hac Komisyonu Kararı uyarınca, 1993 yılı hac mevsiminde yaşanan olumsuzlukların bir daha tekerrür etmemesini sağlamak, yetkisiz kişi ve kuruluşların hac ticareti yapmalarını engellemek ve bu yolla vatandaşlarımızın mağdur olmalarını önlemek amacıyla, Başkanlığımızın denetim ve gözetimi altında hac seferi düzenlemelerine izin verilen (A) Grubu Seyahat Acentalarına, hac kayıtlarında kullanılmak üzere kontenjanları nisbetinde seri numaralı "Hac Kayıt Belgesi" verilmiştir.

Acentalar, kaydını yaptığı her hacı adayına kayıtları esnasında anılan belgeyi vermiştir.

Ayrıca, hac çıkışlarına esas olmak üzere, Başkanlığımızca, ülkemize verilen hacı kontenjanı nisbetinde, seri numaralı "Hac

Kimlik Kartı" hazırlanmıştır. Kartlar, gerek Başkanlığımız ve gerekse, Hac Komisyonu'nca hac seferi düzenlemelerine izin verilen (A) Grubu Seyahat Acentaları organizasyonu ile hacca gidecek vatandaşlarımıza verilecektir. Bu kartlar yurtdışına çıkışlarda ilgili kuruluşlarca istenecektir. Kartı olmayanlara yurtdışına çıkış izni verilmeyecektir.

Hacı adayları bu kartları yurtdışında kimlik olarak da kullanacaklardır.

Bu sene ilk defa olmak üzere, hacı adayını ikamet ettiği yerden alıp havaalanına getirme ve ücretlerini ödeme işini de, il ve ilçe müftülüklerimiz koordine edeceklerdir. Bunun için hacı adaylarından ayrıca bir ücret alınmayacaktır.

Bu yıl ayrıca, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın düzenlediği hac işlerini yürütmek, yurtdışı birimlerini ve bu birimlerde görevlendirilen personelin görev yetki ve sorumluluklarını tespit etmek, görevinde ihmal ve kusuru görülenler hakkında uygulanacak idarî ve cezaî işlemleri belirlemek üzere, "Yurtdışı Hac İşleri Yürütme Talimatı" hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur.